

La divisió eclesiàstica en arxiprestats a Catalunya (1800-2005)

Jesús Burgueño

*Departament de Geografia i Sociologia
Universitat de Lleida
burgue@geosoc.udl.es*

Resum

Arran del Concordat del 1851 els bisbats espanyols s'organitzen territorialment en arxiprestats. El mapa català d'arxiprestats presenta una complexa evolució històrica. Actualment s'observa una clara tendència envers la reducció del seu nombre (92). L'organització territorial arxiprestal reflecteix l'estructura del territori, la xarxa urbana i la percepció social de la realitat comarcal. Per això, la divisió eclesiàstica és un interessant element de comparació amb l'organització política i administrativa. El mapa de 7 vegueries (noves províncies) amb què treballa el Govern de la Generalitat de Catalunya té una estreta relació amb la divisió tradicional en bisbats. Igualment, totes les noves comarques previstes per la Generalitat tenen una clara correspondència amb algun arxiprestat. Inversament, la designació de Sant Feliu de Llobregat com a seu d'un nou bisbat (2004) no hauria estat possible si aquesta població no hagués estat designada com a cap de partit judicial el 1834.

Paraules clau: Església, arxiprestat, bisbat, comarca, Catalunya.

Resumen

Como consecuencia del Concordato de 1851 los obispados españoles se organizan territorialmente en arciprestazgos. El mapa catalán de arciprestazgos presenta una compleja evolución histórica. Actualmente se observa una clara tendencia a la reducción de su número (92). La organización territorial arciprestal refleja la estructura del territorio, la red urbana y la percepción social de la realidad comarcal. Por ello, la división eclesiástica resulta un interesante elemento de comparación con la organización política y administrativa. El mapa de 7 veguerías (nuevas provincias) en que trabaja el Gobierno de la Generalitat de Catalunya presenta una estrecha relación con la división tradicional en obispados. Igualmente, las nuevas comarcas previstas tienen una clara correspondencia con algún arciprestazgo. De forma recíproca, la designación de Sant Feliu de Llobregat como sede de un nuevo obispado (2004) no se habría producido si esta población no hubiera sido designada como cabeza de partido judicial en 1834.

Palabras clave: Iglesia, arciprestazgo, obispado, comarca, Cataluña.

Abstract

As a result of the Concordat of 1851, the Spanish bishoprics were divided in archpriestal districts. Lately, their total number has a negative trend, with 92 districts at the present in Catalonia. The criterion for the archpriestal districts division is based on the geographical structure, on the urban network and on the social perception of small scale regions. Because of that, it is of interest the comparison of the ecclesiastic division with the political organization. At the present moment, the Catalan government is considering 7 provinces in close relation with the historical division in bishoprics. In the same way, the small scale regions proposed keep a clear connection with some archpriestal districts. Inversely, the recent designation of Sant Feliu de Llobregat as the see of a new bishopric would not arrived without the previous election of this small village as a capital of a judicial district in 1834.

Key words: Catholic Church, archpriestal district, bishopric, region, *Catalonia*.

Les relacions recíproques entre les divisions territorials civil i eclesiàstica han existit sempre.¹ En un primer moment, medieval, l'organització religiosa i la

1. En un article periodístic sobre "La ordenación territorial y la Iglesia", el canonista Jaume Riera (1987) ha assenyalat que es tracta d'una "*materia mixta*, en la que, de manera confesada o no, institucionalizada o no, nos vemos abocados a sentir el influjo de un ordenamiento sobre el otro".

política estaven tan íntimament unides que resultaven gairebé indestriables. D'aquella època ens han pervingut els grans trets de l'actual mapa de bisbats, afegint-hi Solsona en època moderna (1593). La creació de les 4 províncies en el primer terç del segle XX fou aliena al patró territorial constituït pels 8 bisbats. El liberalisme decimonònic era partidari de forçar l'Església catòlica a adoptar el disseny territorial propi de l'Estat;² en el cas de Catalunya això hauria implicat una clara reducció de bisbats. Però al capdavant només pel que fa als límits diocesans s'han produït acostaments parcials al mapa provincial, primer d'acord amb el Concordat del 1953 i després, a la fi del segle XX, amb la segregació de les parròquies aragoneses del bisbat de Lleida.

Ara, al cap dels segles, és possible que es produeixi el fenomen contrari: que les demarcacions provincials (amb el nom de vegueries) s'acostin, sense proposar-s'ho, al model territorial dels bisbats. Les similituds entre els bisbats de Barcelona, Girona, Tarragona i Tortosa (aquest en la seva part catalana, és clar) amb les respectives vegueries són evidents. La Catalunya Central es correspon, de manera força aproximada, amb la suma dels bisbats de Solsona i Vic amb les excepcions de Camprodon (unit a Vic el 1957) i de l'allargat apèndix solsoní que abraça Cervera, Tàrrrega i Mollerussa, fruit de la cursa per la conquesta de Lleida entre els comtes de Barcelona i Urgell. Així, el mapa publicat l'any 1891 quan el bisbe Morgades era també administrador apostòlic de Solsona, representa amb gran fidelitat el que ara coneixem com a Catalunya Central (figura 1). Gairebé tota la vegueria de l'Alt Pirineu i Aran pertany al bisbat d'Urgell, des de la vall de Ribes fins a l'Aran i la vall de Boí (si bé una part de la Ribagorça és de Lleida). Finalment, la ciutat de Lleida és cap de bisbat i de província, però bona part del territori de la futura vegueria depèn dels bisbats d'Urgell, Solsona i Tarragona. Aquesta darrera és la zona on més allunyament hi ha entre els possible límits de vegueries i els eclesiàstics i, per tant, on és previsible que a mig termini sigui l'Església qui modifiqui les seves demarcacions per tal d'acostar-se a les civils i donar un territori una mica més ampli al bisbat lleidatà, ara amputat de la part aragonesa.³

Més de quatre segles després de la darrera gran modificació del mapa eclesiàstic català (amb la creació del bisbat de Solsona), el papa Joan Pau II va decretar, el 15 de juny de 2004, la segregació de dues noves diòcesis, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa, de l'arquebisbat de Barcelona. La justificació inicial d'aquesta divisió responia a motius d'ordre demogràfic (el gran volum de pobla-

2. És particularment il·lustratiu el projecte de Fermín Caballero, del 1842, que pretenia suprimir les diòcesis de Solsona, Tortosa i Vic (Burgueño, 1996, p. 398-401; vegeu també p. 245-248).

3. La hipòtesi que la creació de les vegueries podria repercutir en el mapa diocesà ja apareix en la Segona República: el fons documental de Pau Vila (Cartoteca de l'Institut Cartogràfic de Catalunya) conserva un full solt amb un croquis comparatiu fet per mossèn Farré en què es diu que la divisió eclesiàstica seria fàcilment adaptable a la de vegueries (P-D-4, caixa III). Amb motiu del debat de les LOT, J. Riera Rius (1987) afirma que "quíerase o no, la nueva ordenación territorial de Cataluña repercutirá, en un plazo más o menos largo, sobre la actual organización eclesiástica"; i conclou: "sospecho que más de una autoridad eclesiástica está al acecho del resultado de las decisiones del Parlamento catalán sobre la ley de ordenación territorial".

Figura 1

VILAS, J. (1891), *Mapa de los obispados de Vich y de Solsona [...] dedicado al Exmo. e Ilmo. Dtor. D. José Morgades y Gili, obispo de la diócesis vicense y admor. apostólico de la de Solsona*. [Vic]: Tip. y Librería Católica de San José. Escala 1:150.000; 100 x 69 cm. Col·lecció Carme Montaner.

ció de l'arquebisbat)⁴ i d'ordre canònic: no està prevista l'existència d'un arquebisbat sense diòcesis sufragànies. Tanmateix, el moment i la forma de fer-se el repartiment obeí més aviat a raons d'equilibri en el nomenament de bisbes, per tal de compensar diverses demandes i tendències dins l'Església (Bada, 2005, p. 273). La polèmica remodelació episcopal ha estat considerada un "bunyol" que, alhora, assenyala la fi d'un cicle històric de l'església catalana (Dalmau, 2005, p. 115; Llisterri, 2005).

La creació i delimitació dels nous bisbats ha estat de fet un llegat personal de l'arquebisbe Ricard M. Carles,⁵ si bé el periodista Jordi Llisterri (2005, p. 193)

4. El bisbat de Terrassa supera el milió d'habitants, el de Sant Feliu en té més de 660.000 i el de Barcelona resta amb més de 2.600.000.

5. Els anys vuitanta, el cardenal Jubany ja va proposar el tema com a hipòtesi de solució pastoral (Riera, 1987). La publicació oficial de l'arquebisbat *Què és la diòcesi de Barcelona?* (Barcelona, 1985) parlava de la possible creació de noves diòcesis i assenyala que això permetria configurar una regió eclesialística de Catalunya formada per les dues arxidiòcesis de Barcelona i Tarragona. Els antecedents de l'etapa Jubany van ser esgrimits pel portaveu de la Santa Seu, Joaquín Navarro-Valls (*Avui*, 16-VI-2004), però altres autors remarquen que la idea havia estat desestimada (Llisterri, 2005, p. 107 i 192).

desmenteix que el cardenal impulsés expressament la segregació. El procés de fragmentació es va cloure coincidint amb la substitució de l'arquebisbe Ricard Maria, i s'inicià amb la seva presa de possessió, el maig de 1990 (Totosaus, 2004). El 1991 ja estaven definits els grans trets i objectius d'una nova divisió interna de l'arquebisbat en 4 demarcacions, que haurien d'assolir "la seva pròpia autonomia i diferenciació" amb la finalitat de donar "una atenció episcopal més propera a les persones, als ministeris i a les institucions, de manera que sigui més visible i més pròxima a tots els fidels la figura sacramental del bisbe". Les noves demarcacions van assolir plena vigència el 1993, restant cada una sota la tutela d'un bisbe auxiliar.⁶

Si des dels punts de vista geogràfic i històric l'erecció del gran Penedès en diòcesi semblaria raonable (com ho és la del Vallès) la separació del Baix Llobregat respecte de Barcelona ha fet que algú hagi parlat del bisbat de Sant Feliu de Llobregat com d'una "diòcesi dormitori" (Dalmau, 2005, p. 115). L'aspecte més sorprenent d'aquesta darrera modificació del mapa eclesiàstic català és l'elecció de Sant Feliu com a seu episcopal; amb tota probabilitat no hauria esta mai seu episcopal si no fos la capital del Baix Llobregat, i alhora aquesta designació (feta el 1936 i novament el 1987) no s'hauria produït si el 1834 no s'hagués escollit com a seu d'un partit judicial.⁷ En definitiva, novament una decisió que aparentment pertany a l'òrbita exclusiva de l'Església catòlica resulta incompreensible si l'analitzem al marge de la realitat política.

Les relacions entre divisions civils i eclesiàstiques no s'esgoten en el mapa diocesà, ni finalitzen en el temps amb la separació d'Església i Estat. En particular creiem que resulta força interessant l'estudi del mapa d'arxiprestats, especialment com a element comparatiu amb la realitat comarcal. Similituds i diferències entre els dos mapes, així com la pròpia evolució històrica de les demarcacions eclesiàstiques, aporten suggestius elements de reflexió per a l'estudi de la xarxa urbana de Catalunya. En ocasions la divisió eclesiàstica recull determinades realitats socials de caire comarcal o bé admet uns lligams entre

6. Llisterrí (2005, p. 111 i 139) explica que "l'agrupació de les diverses zones pastorals [14] en demarcacions es va resoldre en una sobretaula a la Fonda Europa de Granollers, on uns pocs membres de la cúria de Barcelona van decidir per on havia de passar la línia divisòria", i remarca que "es van posar en marxa sense cap estudi previ". Un decret del 1-I-1992 assignà la demarcació episcopal del Barcelonès Nord-Maresme al bisbe auxiliar Joan Carrera i la del Vallès a Carles Soler (actual bisbe de Girona). El 10-VI-1993 li fou assignada la demarcació del Baix Llobregat, Penedès i Garraf a Joan Enric Vives (actual bisbe d'Urgell). Un decret de 12-I-1994 establí les funcions de les demarcacions. Cal remarcar que les butlles de constitució de les dues noves diòcesis no han modificat gens ni mica la delimitació que tenien com a demarcacions; "com que ja hi ha unes demarcacions fetes, decidir per on fer passar les tisores de Roma no serà cap problema" (Llisterrí, 2005, p. 175).

7. Llisterrí (2005, p. 185) explica que "al final es va optar per situar la capital allà on havien tingut un despatx els bisbes auxiliars encarregats de cobrir les dues demarcacions ara segregades" i remarca que "Barcelona i Sant Feliu de Llobregat han quedat a dalt de tot en el rànquing de proximitat entre seus episcopals". Dins la nova diòcesi, Vilanova i la Geltrú i sis municipis del Baix Llobregat tenen major nombre d'habitants que Sant Feliu.

poblacions que no estan reconeguts per l'administració civil. L'objecte principal d'aquesta investigació és, doncs, l'estudi de l'evolució contemporània del mapa arxiprestal. En un apartat final reprendrem la comparació entre arxiprestats i comarques.

Evolució general del mapa d'arxiprestats⁸

A la fi de l'antic règim –concretament cap al 1800–⁹ les diòcesis catalanes no tenien una divisió interna homogènia. Ni tan sols tenien totes una organització de tipus intermedi o supraparroquial (no hi era a Tarragona ni a Tortosa). Algunes conservaven fossilitzats els grans districtes d'origen medieval (Barcelona i Girona) i la resta (Lleida, Solsona, Urgell, Vic i l'arxiprestat *vere nullius* d'Àger) presentaven una demarcació interna força fragmentada. En total, sumant les jurisdiccions exemptes i les diverses demarcacions intermèdies existents sota denominacions diverses (deganats, oficialats, ardiaconats, etc.), podem concloure que cap al 1800 hi havia al Principat de Catalunya uns 46 districtes supraparroquials d'extensió molt diversa.

En alguna diòcesi l'organització interna històrica podia ser percebuda a l'inici del segle XIX, i fins i tot abans, com a poc funcional i caduca, tal i com ha observat Joaquim M. Puigvert (1997) per al cas de Girona. La diòcesi gironina complementava la seva estructura territorial amb una nova articulació de les parròquies en 46 conferències eclesiàstiques.

L'organització dels bisbats en arxiprestats s'estableix de forma general arran del Concordat del 1851. D'aquest acord es va derivar un reial decret de 21-XI-1851, promogut pel ministre de Gràcia i Justícia, Ventura González Romero, pel qual s'encomanava als diocesans el nomenament d'arxiprests:

“poniendo uno al menos en cada partido judicial, excepto el de la capital de la Diócesis, para que ejerzan las funciones de vicarios foráneos con las limitaciones que los mismos Diocesanos tengan por conveniente establecer, y a fin de que, realizada que sea la nueva circunscripción de Diócesis, pueda procederse sin demora a la demarcación de parroquias, según dispone el artículo 24 del Concordato, formándose los correspondientes planes beneficiales. [...] Los Diocesanos procurarán en cuanto ser pueda que los nombramientos de arciprestes recaigan en eclesiásticos que residan habitualmente en la cabeza del partido judicial.”

8. Potser sigui necessari assenyalar que la nostra aproximació a aquesta temàtica és la pròpia d'un geògraf. Per a les connotacions estrictament pastorals ens remetem a les disposicions del Concili Provincial Tarraconense (1995), del qual deriven els “directoris” de la parròquia i de l'arxiprestat (2001), així com al treball de Joan Torra (2003).

9. Hem publicat un mapa de les demarcacions internes dels bisbats catalans el 1800 elaborat a partir de fonts molt diverses, en gran part de visites pastorals (Burgueño, 2003a).

Amb aquesta disposició el Govern volia assolir un vell objectiu de la Il·lustració i també del liberalisme decimonònic: la confluència del mapa eclesiàstic amb el civil, si no es podia aconseguir l'encaix perfecte. L'organització intermèdia de les diòcesis esdevé així general i uniforme, tot seguint el model administratiu civil del partit judicial. Pel mateix motiu, el Concordat establí també la creació de noves diòcesis a les províncies on no hi havia cap bisbe (Ciudad Real, Madrid, Vitòria), el trasllat de seus episcopals a les capitals de província (Oriola a Alacant, Sogorb a Castelló i Calahorra a Logronyo) i la supressió d'alguns bisbats (unió de Solsona a Vic, Albarrassí a Terol, Barbastre a Osca, Tudela a Pamplona, etc.).

Les primeres divisions en arxiprestats es van establir entre 1854 (Vic) i 1870 (Lleida). Totes les capçaleres de partit judicial van esdevenir seu arxiprestal, la qual cosa va col·laborar al reforçament la xarxa urbana administrativa creada per l'Estat el 1834. La divisió eclesiàstica d'alguns bisbats (Girona, Tarragona, Tortosa) fou en aquell primer moment pràcticament pastada a la judicial, amb els lògics ajustaments pel que fa al perímetre exterior de la demarcació. Tanmateix, alguns bisbats no van efectuar una reforma en profunditat de la seva divisió interior fins a finals del segle XIX (Solsona) o començaments del XX (Urgell), perquè la seva organització territorial històrica ja s'ajustava prou bé als requisits mínims establerts per la llei en relació a la tria de les capçaleres judicials. Aquesta primera divisió moderna en arxiprestats, establerta entre 1854 i 1904, és la que figura als mapes eclesiàstics incorporats a la *Geografia de Catalunya* dirigida per Francesc Carreras Candi, publicada entre 1913 i 1918. Cap a l'any 1910 hi havia 75 arxiprestats a tot el Principat.

Tard o d'hora, tots els bisbats van revisar i modificar aquella primera divisió arxiprestal. El primer a dur a terme una reforma del mapa d'arxiprestats i l'únic a fer-ho abans de la guerra fou el bisbe de Girona, el 1929. Després de la contesa bèl·lica es van produir algunes altres modificacions (Tortosa el 1939, Vic el 1945), però en general va ser en els anys 50 (Barcelona, Tarragona, Solsona), i sobretot en els 60, quan es van realitzar nombroses reformes, que en general tendien a incrementar el nombre d'arxiprestats. El Concili Vaticà II va donar un major relleu als arxiprestats com a espais de col·laboració interparroquial i als arxiprests com a promotors de l'acció pastoral comuna.¹⁰ Aquesta nova filosofia, però sobretot el propi creixement urbà, va dur a l'establiment de nous arxiprestats a les ciutats. Tanmateix, algunes diòcesis van iniciar una reducció del nombre de demarcacions a les zones rurals i de muntanya que patien una accelerada despoblació. Convé observar que l'abundància de capellans d'aquella època permetia un progressiu fraccionament del mapa arxiprestal, així com també del parroquial.

10. *Boletín oficial del arzobispado de Barcelona*, 1968, p. 638.

En els anys 70 gairebé totes les diòcesis van fer alguna modificació de la seva planta d'arxiprestats, però només una (Urgell) no l'ha alterat des de llavors. Cap al 1980 hi havia un total de 160 arxiprestats dins els límits administratius de Catalunya, encara que si només comptabilitzem un per municipi allà on en realitat n'hi ha diversos, la xifra es redueix a 129.¹¹ En la dècada dels 80 també sovintejaren les reformes i va ser quan la majoria de diòcesis establiren el mapa vigent avui dia. Les darreres modificacions d'importància –fetes d'acord amb les directrius sobre arxiprestats aprovades per la Conferència Episcopal Tarraconense (2001)– s'han fet a Lleida (2002), Girona (2003) i Tortosa (2004). En les últimes reformes s'observa una clara tendència envers la reducció d'arxiprestats, de la mateixa manera que –cada cop més– també les parròquies són agrupades, de fet o de dret, en funció del nombre decreixent de preveres dels que disposen els bisbes.¹²

D'altra banda, és habitual que les diòcesis agrupin els arxiprestats en un nombre reduït de zones o àrees pastorals.¹³ Ja ha estat comentat que els bisbats de Sant Feliu de Llobregat i de Terrassa, segregats de Barcelona el 2004, primer havien estat definits el 1991 com a demarcacions pastorals, anomenades l'una, Baix Llobregat-Penedès-Garraf i, l'altra, Vallès.

Tot i les darreres reformes, el nombre actual d'arxiprestats (sempre comptant-hi només els que majoritàriament es troben dins la comunitat autònoma de Catalunya) se situa en 116, dels quals 18 corresponen a la ciutat de Barcelona i altres 12 pertanyen a altres ciutats dividides en més d'un arxiprestat (Badalona, l'Hospitalet, Lleida, Sabadell i Tarragona).¹⁴ Si només comptem un arxiprestat per municipi, la xifra total d'arxiprestats baixa a 92 (figura 2).

Després d'aquesta síntesi històrica pertoca presentar la realitat específica de cada bisbat, atès que –malgrat les línies generals enunciades– l'evolució ha estat molt heterogènia. Algunes diòcesis només han modificat la seva divisió interna en tres ocasions des del Concordat de 1851 (Urgell), mentre que d'altres ho han fet sis o més vegades (Barcelona, Girona i Lleida).

11. Sovint donarem prioritat a aquesta xifra, perquè és la que té més significació a l'hora d'establir comparacions amb les demarcacions civils, si bé cal tenir present que a efectes eclesíastics la diferència entre un arxiprestat plurimunicipal i un d'inframunicipal és irrellevant.

12. Algunes dades significatives sobre el baix nombre d'efectius, envelliment i reduïda taxa de reemplaçament de capellans diocesans a Bada, 2005, p. 268.

13. Després de la divisió de l'arquebisbat, a Barcelona resten 2 demarcacions: Barcelona ciutat-Barcelonès Sud i Barcelonès Nord-Maresme. A Girona hi ha 4 zones pastorals: Girona, Costa, Empordà i Interior. A Urgell hi ha 5 zones anomenades mitjançant lletres, i que corresponen a les agrupacions de Cerdanya-Vall de Ribes, Alt Urgell-Andorra, Segre Mitjà-Ribera de Sió-Segarra, Noguera-Baix Urgell i Pallars-Aran. A Tortosa hi ha 3 zones: Nord, Centre i Sud. També a Solsona hi ha 3 zones pastorals: Llobregat, Solsonès-Cardener i Urgell-Segarra. Igualment a l'arquebisbat de Tarragona hi ha 3 vicaries: la de la ciutat de Tarragona, la del Baix Camp-Conca-Priorat-Urgell-Garrigues i la de l'Alt Camp-Baix Penedès-Tarragonès.

14. També el municipi de Girona està repartit entre dos arxiprestats, però la part nord inclosa en l'arxiprestat dels Àngels-Llémena és molt reduïda.

Figura 2

Divisió eclesiàstica en bisbats i arxiprestats (2005).

Barcelona

Els bisbats de Barcelona i Girona van ser els únics que van mantenir sense alteració les seves demarcacions internes d'origen medieval (en ambdós casos quadripartides) fins a l'entrada en vigor del Concordat del 1851. Fins i tot decennis després l'antiga divisió conservava una certa vigència simbòlica. En el cas de Barcelona, l'oficialat de la capital comprenia aproximadament l'actual comarca del Barcelonès i la major part del Baix Llobregat, el Vallès Occidental i el Maresme. La resta de la diòcesi es dividia en 3 deganats: Vallès (una mica més que l'actual Vallès Oriental), Penedès (Garraf, Baix Penedès, la major part de l'Alt Penedès i algunes parròquies de l'Alt Camp) i Piera (amb parròquies adscrites a les comarques d'Anoia, Alt Penedès i Baix

Llobregat).¹⁵ La demarcació quadripartida tradicional es va mantenir formalment fins ben entrat el segle XX (Mas, 1921, vol. XIII, p. 27). Sens dubte la divisió de l'arquebisbat de Barcelona en tres diòcesis hauria guanyat en coherència geogràfica i històrica si s'haguessin tingut en compte els límits històrics dels deganats i, particularment, si la major part del Baix Llobregat hagués restat amb Barcelona. Amb tota probabilitat la voluntat d'incrementar el pes demogràfic de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat explica l'artificiositat –tanmateix excessiva– de la nova demarcació occidental.

Arran del Concordat de 1851, concretament el 16-I-1858,¹⁶ el bisbe Antoni Palau va aprovar la primera divisió de la diòcesi en 11 arxiprestats. Aquesta demarcació, amb una lleu modificació, va assolir gairebé un segle de vigència. En la llista dels primers arxiprestats figuren, tal i com era preceptiu, els caps de partit judicial: Granollers, Vilafranca del Penedès, Mataró, Terrassa, el Vendrell i Sant Feliu de Llobregat (districte generalment anomenat *Llobregat*). Com ja ha estat comentat, paradoxalment Sant Feliu de Llobregat deu la seva actual (gosem a dir, pintoresca) condició de seu catedralícia als arquitectes Tomàs Soler i Pere Serra, que vers 1830 van decidir proposar la creació d'un nou jutjat a aquesta població, possiblement per la seva situació geogràfica, relativament prou accessible des de tots els punts del Baix Llobregat (Burgueño, 1995, p. 176). Igualment es mantenia l'antiga capital deganal de Piera (si bé de bon començament s'intitulà *Piera en Capellades*). Les principals novetats –perquè no obeïen ni a la tradició eclesiàstica ni a la divisió judicial– van ser la designació de Martorell, Sant Celoni i Vilanova i la Geltrú (en aquest darrer cas avançant-se un parell d'anys a la seva designació com a nou partit judicial). El 1894 Sabadell va obtenir el rang d'arxiprestat (Carreras, 1989, p. 396); l'alteració es feia novament seguint l'exemple judicial, atès que Sabadell s'havia segregat del partit judicial de Terrassa el 1883.

La primera modificació d'importància en la planta d'arxiprestats barcelonina no es va produir fins mitjan segle XX, i només va afectar l'oficialat de Barcelona, també dit arxiprestat Major. La capital catalana va ser dividida en 7 arxiprestats, alhora que s'erigia un a Badalona (bisbe Gregorio Modrego, 25-IV-1950). Arran del Concordat del 1953, les parròquies de la diòcesi barcelonina situades dins la província de Tarragona (amb el Baix Penedès) van passar a l'arquebisbat tarragoní, mentre que la localitat d'Arenys de Mar (bisbat de Girona) va ser incorporada per algun temps (1957-78) a la diòcesi de

15. Segons Bada (1986, p. 115), els caps dels deganats “no corresponien a parròquies concretes sinó que els degans eren de nomenament episcopal”. Tanmateix, Baucells (2004, p. 116) precisa que a l'Edat Mitjana el centres dels deganats eren Caldes de Montbui al Vallès, Vilafranca del Penedès i Piera, tot i que el degà pogués no ser el rector de la respectiva parròquia. Aquest autor també posa de relleu la relativa autonomia de què gaudia la rodalia de Sant Celoni dins el deganat del Vallès; aquest deganat comprengué també el Maresme fins el segle XVI (p. 117).

16. Tanmateix, el *Boletín de Vic* de 1855 esmenta l'existència dels arxiprestats de Mataró, Sant Feliu de Llobregat i el Vendrell a Barcelona, per la qual cosa suposem que la seva instauració provisional fou anterior. El posterior arranjamant parroquial de la diòcesi de Barcelona va ser publicat el 3-X-1867.

Barcelona, tot conservant el rang de cap d'arxiprestat que ostentava dins la demarcació gironina. Ensems (31-X-1957) es va crear l'arxiprestat de Sant Sadurní d'Anoia, parròquia que fins llavors havia pertangut al districte de Martorell.

El 25-III-1964 la diòcesi de Barcelona va fer erigida en arquebisbat. La manca de diòcesis sufragànies feia plantejar la possibilitat de dividir l'arquebisbat. Aquesta polèmica qüestió està present com a rerafons en les importants reformes territorials realitzades a cavall de les prelatures de Marcelo González i Narcís Jubany. D'altra part, la immediata delimitació dels nous bisbats de Terrassa i Sant Feliu ha estat possible precisament gràcies als estudis i a l'organització territorial aprovada en aquells anys. El procés a què ens referim s'inicia el 1967, amb la creació per l'arquebisbe Marcelo d'una "vicaria episcopal de zones geogràfiques" amb el comès d'estudiar l'organització territorial de l'arxidiòcesi.¹⁷ Això va dur a l'establiment d'una nova estructuració d'arxiprestats, el 10-X-1968.¹⁸ Amb la reforma, el nombre d'arxiprestats es va més que doblar, assolint la xifra de 42 (16 al municipi de Barcelona). El creixement demogràfic que va experimentar la regió metropolitana en la dècada dels 60 justificava una radical modificació i multiplicació de districtes. Aquest increment d'arxiprestats va ser particularment notable a l'entorn urbà de la capital, però també es van desdoblar la major part de les demarcacions rurals i alguna d'elles va ser dividida fins en 4 sectors (Granollers).

Simultàniament es preveia l'establiment de zones pastorals que agrupessin diversos arxiprestats i que serien equivalents a ciutats o comarques, al capdavant de les quals hi hauria un vicari episcopal. Aquest nou nivell organitzatiu va ser dissenyat a partir de la proposta feta per un equip de sociòlegs (ISPA)¹⁹ dirigit per mossèn Rogeli Duocastella, que comptà amb l'assessorament del canonge i sociòleg francès Fernand Boulard (Totosaus, 2004). Ja sota la prelatura de Narcís Jubany, i després d'una profunda revisió i debat del projecte,²⁰ el 15-V-1973 es van constituir 14 zones pastorals: 4 a la ciutat de Barcelona, 4 a l'actual bisbat de Terrassa (Collserola, Sabadell, Terrassa i Vallès Oriental), 4 a l'actual bisbat de Sant Feliu de Llobregat (Garraf, Llobregat, Martorell i Penedès), una al Maresme i una altra a Badalona. Encara que la creació de les zones pastorals eludia la qüestió de la divisió de l'arquebisbat, el Consell Presbiterial apuntava que uns hipotètics nous bisbats haurien de comprendre

17. 24-IX-1967, amb el subsegüent nomenament de Ramon Saperas Calaf com a vicari episcopal.

18. L'arquebisbe va encomanar la cura d'un cert nombre d'arxiprestats als quatre bisbes auxiliars; només en el cas del Vallès es pot considerar aquest nomenament com a precedent remot de l'actual bisbat de Terrassa (20-I-1969).

19. Instituto de Sociología Aplicada de Barcelona. El *Butlletí* de la diòcesi publicà un resum de l'estudi de divisió de la diòcesi en demarcacions pastorals (1971, p. 130-141 i 185-194). El mateix any, Rogeli Duocastella hi publicà un article sobre "El problema de la divisió de las grandes diócesis en España" (p. 667-671) en què defensava la urgència de dividir les dues seus de Barcelona i Madrid (aquesta ho fou el 1991, amb les sufragànies de Getafe i d'Alcalá de Henares). En una altra publicació (Costa-Duocastella, 1974) es proposava una nova delimitació de les 8 diòcesis catalanes.

20. *Butlletí*, 1973, p. 165-166. Es rebutjà una més gran fragmentació de la ciutat de Barcelona.

diverses zones”,²¹ tal i com efectivament es faria 31 anys després. La divisió en 14 zones pastorals ha tingut poques alteracions; la més destacable, la incorporació al Penedès de l'arxiprestat de Piera-Capellades, inicialment amb Martorell.²² L'arquebisbe Ricard M. Carles liquidà el sistema de 14 vicaries episcopals de zona, substituint-lo per 4 demarcacions episcopals amb l'objectiu de tenir un equip de govern de l'arquebisbat més reduït i controlable (Totosaus, 2004). Cal remarcar que la delimitació de les noves diòcesis de la província eclesiàstica de Barcelona és fruit de l'acumulació de decisions anteriors: el 1968 es configuren uns arxiprestats que, agrupats, serveixen el 1973 per assenyalar unes zones pastorals, les quals alhora, són agrupades (i substituïdes funcionalment) el 1991 per quatre demarcacions, dues de les quals donaran lloc als bisbats segregats el 2004. L'automatisme d'aquestes addicions successives fa que mai s'hagi realitzat pròpiament un estudi de delimitació de noves diòcesis.

Tornant a la demarcació arxiprestal del 1968, cal dir que va experimentar successives rectificacions, per bé que de poca entitat. Ben aviat es va dividir la ciutat de Sabadell en 3 districtes (M. González, 24-VII-1970) i poc després es va fer el mateix amb Terrassa (4 arxiprestats), d'on es va segregat Rubí (Narcís Jubany, 14-IX-1974);²³ igualment la ciutat de Badalona va ser dividida en 2 districtes (1-VII-1977). Per altra banda, el reingrés d'Arenys de Mar a la diòcesi de Girona va comportar la reincorporació a Mataró de la resta de parròquies de l'arxiprestat arenyenc (29-IX-1978). També el Baix Llobregat va experimentar una important reorganització en ser creats (29-V-1980) els arxiprestats de Sant Boi (segregat del Prat) i de Sant Vicenç dels Horts (abans amb Sant Feliu). Amb l'erecció de 2 nous districtes a Barcelona el 1981,²⁴ es va cloure la tendència ascendent en el nombre d'arxiprestats, tot assolint la xifra màxima de 54.

Encara sota la dilatada prelatura del cardenal Jubany es va encetar una lenta però constant supressió d'arxiprestats: els 4 de Terrassa es van reduir d'entrada a només 2 (22-III-1983) i deu anys més tard (ja amb l'arquebisbe Ricard M. Carles) van ser unificats de fet en un de sol.²⁵ Sota la prelatura del cardenal Carles s'ha reduït lleugerament el nombre d'arxiprestats de la ciutat de Barcelona²⁶ i s'han unificat els de Martorell i Montserrat (2-VII-1993) així

21. “Ponència del Consell Presbiterial sobre la Zona Pastoral”, *Butlletí*, 1973, p. 394.

22. D. 24-VI-1983. Un cas curiós és el del Tibidabo, que hauria restat a la diòcesi de Terrassa de no haver-se produït el canvi d'arxiprestat, de Sant Cugat a Sarrià, el 2-XI-1992.

23. També es van crear un parell més d'arxiprestats a Barcelona: Sant Oleguer i Camp de l'Arpa-Clot (17-IX-1974).

24. Vall d'Hebron (17-VII-1981) i Sant Antoni Abat (1-XII-1981).

25. Però no hi hagué cap decret de fusió: en coincidir la renovació de càrrecs a ambdós arxiprestats (p. 470 del *Butlletí* de 1993) es va optar pel nomenament d'un sol arxiprest de Terrassa (p. 607). La fusió es confirma en posteriors nomenaments d'arxiprests, en les guies de l'arquebisbat i en la llista d'arxiprestats catalans (Conferència Episcopal Tarraconense, 2001).

26. Unió de Sant Antoni Abat a Sant Josep Oriol (23-XII-1993) i fusió dels de la Sagrada Família, Sant Oleguer i Santa Anna (29-VI-1995). Darrerament (12-IX-2003) s'ha erigit l'arxiprestat de la Puríssima Concepció, segregat del de la Sagrada Família.

com els de Cardedeu-Llinars i el Montseny (15-V-1997).²⁷ Aquest parell de fusions han estat justificades “atès que tots dos arxiprestats es troben vinculats per una mateixa realitat geogràfica, sociològica i de treball pastoral”. Ens interessa remarcar la significació d’aquestes dues unions perquè els nous districtes dibuixen amb gran precisió sengles noves comarques proposades darrerament (Comissió d’Experts, 2000; Burgueño, 2003a).

Girona

Des de l’Edat Mitjana la diòcesi gironina es dividia en 4 ardiaconats que reflectien l’antiga divisió dels comtats de Besalú, Empúries i Girona (aquest darrer dividit en l’ardiaconat Major i la Selva). La mateixa divisió quadripartida romanía a finals de l’Antic Règim, malgrat que llavors resultava totalment anacrònica.

Com a totes les diòcesis, la nova divisió es va establir arran el Concordat del 1851, en una data anterior al 1858, sota la prelatua de Florencio Lorente.²⁸ Els arxiprestats gironins no eren més que una adaptació als límits diocesans de la divisió en jutjats decretada el 1834: es corresponien fil per randa –en nombre, seus i límits interns– als respectius partits judicials. Aquesta nova planta no tenia cap mena de relació amb els vells ardiaconats. Així, per exemple, l’ardiaconat de Besalú va cedir la capitalitat a dues localitats situades als extrems de la seva antiga demarcació (Olot i Figueres). L’arxiprestat de la Bisbal comprenia parròquies procedents de tres ardiaconats: Torroella de Montgrí havia estat d’Empúries, Palafrugell de Girona i Sant Feliu de Guíxols de la Selva.

La particularitat de la diòcesi gironina consistia en el fet de conuiu, durant algun temps (aproximadament al llarg de la segona meitat del segle XIX) fins a quatre divisions intermèdies diferents, amb orígens i funcions diverses: 54 conferències de parròquies,²⁹ 12 deganats, 6 arxiprestats i 4 ardiaconats.³⁰ Les conferències de parròquies, estudiades per J. M. Puigvert (2000), eren l’àmbit de reunió dels rectors per tal de debatre temes morals i unificar criteris pastorals i litúrgics. Per la seva banda, els deganats (figura 3) agrupaven conferències de parròquies en nombre de 3 a 6. Van aparèixer en relació a

27. Quant a canvis nominals es van fer els de Sant Martí (6-X-1983), Puiggraciós (7-X-1983), Badalona (2-VII-1993), Garraf (18-II-2000) i Sants-la Marina (20-III-2002).

28. No coneixem la data exacta: el *Boletín* inicia la seva publicació el 1856 i dos anys després s’esmenta l’existència dels arxiprestats. En el sínode diocesà del 1854 ja es té en compte l’existència d’arxiprestats. Arxiu Diocesà de Girona: 06/6056.

29. Segons la llista que figura al *Boletín* de 30-III-1863 (que també dona compte dels deganats). Hi havia algunes més que quan van ser establertes l’any 1718, tal i com han estat descrites per Joaquim Puigvert (1997). Les conferències morals i de sagrades cerimònies es van restablir en el sínode del 1850, “debiéndose tener en los mismos pueblos y días en que fue costumbre tenerlas” (ADG, 06/6052).

30. Malgrat la creació dels arxiprestats, formalment no es van suprimir els ardiaconats (en ocasions anomenats simplement districtes). En els sínodes diocesans (1858, 1859...) un rector de cada ardiaconat exercia com a testimoni.

un “Plan de visura, conservación y reparación de las casas parroquiales” previst al sínode diocesà del 1859.³¹ El fet que el bisbat establís i utilitzés de manera simultània una divisió diferent a la d'arxiprestats, amb un nombre superior d'unitats territorials, indiferent als límits judicials i més lligada a l'estructura de conferències parroquials, evidencia l'escàs arrelament i estima inicial envers el model d'organització territorial judicial-arxiprestal. En aquest sentit, les discordances entre ambdues divisions resulten molt significatives; es pot creure que el mapa deganal respon millor a la percepció i concepció geogràfica del territori diocesà per part dels propis gironins que no pas uns arxiprestats formats seguint les directrius d'una intervenció forana. Tanmateix, només un cap de partit, Arenys de Mar, no era alhora seu de deganat, atès que aquesta funció l'exercia Pineda de Mar, més centrada dins la franja litoral de l'antic ardiaconat de la Selva (avui dia assenyalada com a possible nova comarca de la Marina de la Selva o Selva Marítima). També cal destacar la presència de Banyoles com a seu deganal, amb un districte similar a l'actual comarca del Pla de l'Estany, de la qual és el primer antecedent històric clar. La presència d'altres tres poblacions es correspon amb l'espai central dels tres antics ardiaconats perifèrics: Besalú, Cassà de la Selva i Torroella de Montgrí (Empordà).³² Finalment, la gran extensió de l'Alt Empordà va aconsellar la seva divisió en 3 deganats: Figueres a l'interior i Castelló d'Empúries i Peralada a la costa. La demarcació dels deganats resulta força assenyada d'acord amb l'estructura geogràfica del país, si admetem la necessitat de subdividir l'Alt Empordà. Només l'extensió del districte de Besalú cap a Amer i la vall d'Hostoles apareix com a molt forçada.

Els deganats van ser definitivament substituïts pels arxiprestats amb el canvi de segle.³³ Els 6 arxiprestats inicials es van conservar fins a l'arranjament parroquial que entrà en vigor el 1-I-1929, essent bisbe Josep Vila (*Boletín* del 15-XII-1928). Amb aquesta reforma el nombre d'arxiprestats s'incrementà fins a 14: Banyoles es va segregar de Girona, Blanes de Santa Coloma de Farners, Camprodon i Besalú d'Olot, Castelló d'Empúries i

31. Les tasques de supervisió dels edificis i béns de les rectories implicaven una estricta jerarquia territorial: “La Comisión protectora cuidará de que sean escrupulosamente visitadas cada tres años las casas de los deanes; los deanes de los presidentes de conferencia, y éstos las de los curas de la misma” (art. 34). La Comissió protectora estaria presidida per un degà i formada per altres 4 rectors “de una misma comarca, a fin de que puedan reunirse con más facilidad” (Arxiu Diocesà de Girona, 06/6064, art. 28). Aparentment, la relació del bisbat amb els mossens presidents de conferència es va articular principalment mitjançant els degans. Tot i que en el sínode del 1854 ja s'esmentaven els degans en relació a la revisió de l'estat de les cases parroquials, el concepte s'emprava fent-lo equivalent al d'arxiprest; pensem que en realitat ambdues dignitats estaven a les beceroles i no tenien clarament definides les seves funcions. En el *Boletín* de 1858 ja s'esmenten els deganats d'Olot i de Besalú (p. 377).

32. Els testimonis del sínode diocesà del 1851 corresponents als ardiaconats de Besalú, Selva i Empordà eren rectors de les tres poblacions esmentades (ADG, 06/6053).

33. Així, si el 1891 la llista de parròquies adherides a una petició elevada al Papa s'ordenen per deganats, el 1894 i 1898 només trobem al *Boletín* llistes per arxiprestats, i el 1900 els exercicis espirituals s'organitzen segons la mateixa demarcació.

Figura 3

Deganats del bisbat de Girona (1863).

Peralada de Figueres i Torroella de Montgrí i Sant Feliu de Guíxols de la Bisbal d'Empordà (Sant Feliu incorporava Cassà de la Selva, procedent de l'arxiprestat i partit judicial de Girona). Hom constata que, d'entre els nous caps d'arxiprestat, 5 poblacions havien estat caps de deganat, i que Blanes reemplaçava en aquesta funció a Pineda de Mar. Només la designació de Camprodon i Sant Feliu de Guíxols era una autèntica novetat. Molt posteriorment, i arran del nou Concordat, l'arxiprestat de Camprodon va passar a Vic (1957).

El mapa arxiprestal actual de Girona té el seu origen en la nova divisió en 25 arxiprestats decretada pel bisbe Narcís Jubany el 1-X-1970,³⁴ mal que posteriorment hagi tingut nombroses modificacions. Cinc de les noves demarcacions corresponien a sectors perifèrics de les ciutats de Banyoles, Girona, Figueres i Olot. A banda de diversos canvis nominals (Besalú pel Mont, Blanes per Tordera, etc.) cal destacar la creació de 7 arxiprestats: les Salines (segregat de Figueres), Cap de Begur i Badia de Palamós (ambdós separats de la Bisbal), Selva (respecte de Sant Feliu de Guíxols), Montsoliu (de Santa Coloma), Llémèna (de Girona) i Guillerries (d'Olot i Santa Coloma de Farners).

La divisió de monsenyor Jubany va tenir diverses, però lleugeres, modificacions sota la dilatada prelatura de Jaume Camprodon. El 30-VI-1974 s'uní l'arxiprestat de les "Zonas de crecimiento de la ciudad de Gerona" al del centre de la capital. El 7-XI-1978 es van reagrupar els 2 arxiprestats de Banyoles. El 11-I-1981 es van introduir alguns canvis nominals (per exemple, la Bisbal en comptes de Baix Empordà o Empordanet) i es reorganitzaren els arxiprestats de la ciutat de Girona fent-hi 3 demarcacions. Finalment el 22-IV-1994 es va dur a terme una important reducció d'arxiprestats,³⁵ de tal manera que la xifra total va passar de 24 a només 15. En primer lloc es va refer el primitiu arxiprestat d'Olot, ara sota el nom d'Alt Fluvià i amb un àmbit semblant a la Garrotxa. Els dos arxiprestats de la costa de l'Alt Empordà (Cap de Creus i Golf de Roses) van absorbir sengles de l'interior (la Salut de Terrades i el Manol, respectivament), tot deixant aïllada la demarcació de la ciutat de Figueres. Al Baix Empordà, per la banda nord es van unir el Montgrí i la Bisbal, i pel cantó sud es van fusionar els 3 arxiprestats preexistents, tot configurant el nou de la Costa Brava Centre. D'altra part, els 3 arxiprestats de l'entorn urbà de Girona es van reduir a només 2. Finalment, a la comarca de la Selva es van unificar els 2 arxiprestats de l'interior (Farners-Montseny), en tant que roman separat el de la costa (Tordera). Convé observar que, per tradició històrica, l'arxiprestat que ostenta el nom de la Selva té com a centre Cassà de la Selva, una localitat que, paradoxalment, no pertany a la comarca d'aquest nom sinó al Gironès.

La darrera modificació de la planta arxiprestal gironina s'ha realitzat de forma implícita amb l'aprovació del pla diocesà d'agrupació de parròquies, decretat el 3-VII-2003 pel bisbe Carles Soler. Aquest pla unifica els tres arxiprestats de l'Alt Empordà, circumstància que posa de manifest la dificultat per a dividir la comarca en unes subcomarques mínimament coherents. També l'arxiprestat del Llémèna ha estat incorporat al dels Àngels, de tal manera que el Gironès resta ara dividit en només 2 arxiprestats a banda del que presideix Cassà de la

34. Segons s'afirma al decret, el 1967 s'havien estructurat de forma experimental uns sectors territorials, i ara es tractava de "salir de la duplicidad, convirtiendo los sectores territoriales en arxiprestazgos".

35. Un treball preliminar encarregat a geògrafs de la Universitat de Girona a: Castañer et al., 1994. A la *I Trobada de Gombren* celebrada el 1987 els arxiprests van expressar al Consell Episcopal la conveniència de reduir el nombre d'arxiprestats.

Selva. L'operació de reforma també ha servit per acostar els límits arxiprestals als de les comarques. El pla d'agrupació de parròquies mereix un esment especial, perquè correspon a una original estratègia de reordenament territorial: estableix una unificació de fet però no pas de dret, atès que no hi ha cap decret de supressió de parròquia. El nombre total d'agrupaments és força reduït: 41 a tota la diòcesi. Per exemple, la comarca de l'Alt Empordà, amb 68 municipis, només tindrà 10 agrupacions i el Pla de l'Estany (12 municipis amb Mieres) restarà reduït a una sola agrupació de parròquies.³⁶

Lleida

El bisbat de Lleida és el que ha tingut una evolució més accidentada i traumàtica en allò que fa referència als límits diocesans, i aquest fet també ha repercutit en la seva organització territorial en arxiprestats.

Cap el 1800³⁷ la diòcesi només comptava amb 2 arxiprestats o oficialats dins els límits polítics de Catalunya: l'un al pla (el propi de la capital) i l'altre al Pirineu (Vilaller). A la part aragonesa (la més extensa) hi havia altres 6 arxiprestats. Al marge de l'autoritat episcopal, però amb la consideració de demarcacions especials enclavades dins el bisbat, cal afegir-hi els abadiats d'Alaó i Lavaix. Esment especial mereix l'arxiprestat d'Àger, *vere nullius diocesis*; el seu caràcter independent es reflecteix en el fet de tenir una organització interna pròpia en 4 oficialats: l'un per als enclavaments orientals (Montclar), l'altre per a les parròquies aragoneses i dos més per al sector central (Àger i Castelló de Farfanya). A partir del moment en què l'arxiprestat s'incorpora plenament al bisbat de Lleida,³⁸ la demarcació d'Àger només conservarà el districte central i el de Montclar (enclavament lleidatà dins la diòcesi d'Urgell). Els abadiats d'Alaó i Lavaix, una cop abandonats els respectius monestirs i desamortitzats els seus béns, seran assimilats a l'obediència del bisbe, però significativament donaran lloc a sengles arxiprestats: Sopeira i el Pont de Suert.

La norma derivada del Concordat del 1851 no va tenir inicialment cap repercussió a la diòcesi lleidatana, atès que les úniques tres poblacions que –a més de la seu episcopal– eren caps de partit judicial (totes tres aragoneses), ja tenien anteriorment rang d'oficialats. No fou fins el 7-IX-1870 quan el vicari capítular Josep Ricart dividí l'antic oficialat Major en 3 arxiprestats, segregant-ne els de les Borges Blanques i la Granadella (el partit judicial de les Borges és de creació posterior, del 1908).

36. Als dos arxiprestats del Gironès s'estableixen un total de 7 agrupacions; als del Maresme i la Tordera 6, als dos arxiprestats del Baix Empordà 7, als dos selvatans 4, a l'Alt Fluvià 4 i al Ter-Brugent 2.

37. Ens basem en les visites pastorals de 1816, 1820 i 1830.

38. Encara que l'agregació definitiva es fa el 6-II-1874, des del Concordat del 1851 que establia la supressió de les jurisdiccions *quasi* o *vere nullius* (i fins i tot en algun aspecte des de l'exclaustració), les parròquies d'aquests tres territoris van passar a ser administrades pel bisbe de Lleida. En el primer *Boletín* del bisbat (1862) ja no figura com a demarcació interna Lavaix, però sí encara Alaó i Àger.

Amb motiu de l'arranjament parroquial projectat el 1882 (essent bisbe Tomàs Costa), però promulgat déu anys més tard,³⁹ s'establí una demarcació en 17 arxiprestats que va assolir una perllongada vigència (1893-1964). A la banda catalana del bisbat la principal novetat fou la creació de l'arxiprestat d'Almenar (nord del Segrià), perquè ja hem assenyalat que l'arxiprestat del Pont de Suert d'alguna manera succeïa Lavaix.

El 1955 es va fer un intercanvi d'enclavaments entre els bisbats de Lleida i d'Urgell: l'arxiprestat d'Artesa de Segre (anomenat de Montclar abans del 1893) va ser incorporat a Urgell, bescanviat pel d'Areny, que paral·lelament va passar a Lleida (això va comportar la incorporació de Sopeira a Areny). D'altra part, les parròquies més occidentals (Bergal) van ser agregades al bisbat d'Osca.

En 1965 va entrar en vigor una nova demarcació territorial, decretada pel bisbe Aurelio del Pino (12-XII-1964). A la part catalana només va implicar la creació de l'arxiprestat de Seròs, al sud del Segrià.

En la dilatada prelatua del bisbe Ramon Malla es va fer una nova reforma amb dues etapes: el 31-V-1972 es van suprimir 4 arxiprestats de la zona de muntanya ensems que se'n creava el mateix nombre a la seu episcopal i rodalies. Es tractava, per tant, d'una adaptació a la realitat demogràfica produïda pel despoblament pirinenc i la concentració urbana al Segrià. El 7-VI-1977 es va suprimir un arxiprestat aragonès i es van reordenar les 4 demarcacions del municipi de Lleida.

Finalment, després de l'amputació del territori aragonès de la diòcesi (en dues etapes: 1995 i 1998),⁴⁰ i en estreta relació amb la minva de capellans, el nombre total d'arxiprestats s'ha reduït a només 7 (F. Xavier Ciuraneta, 30-V-2002). La mutilació del territori lleidatà a l'Aragó i la major proximitat a Lleida de diversos arxiprestats d'Urgell, Solsona i Tarragona exigeix –al nostre entendre– una revisió dels límits d'aquestes diòcesis a la plana de Lleida.⁴¹

Urgell

La diòcesi d'Urgell sempre ha tingut una divisió territorial molt fragmentada, però alhora ha estat una de les més estables en els seus trets bàsics. Cap al 1805 (data en què s'incorporà la vall d'Aran, anteriorment unida a

39. El R.D. d'aprovació de l'arranjament és del 26-VI-1892, però el bisbe Josep Messeguer va establir la divisió en arxiprestats el 20-II-1893.

40. Bada (2005, p. 271) contextualitza el traspàs de parròquies lleidatanes a Barbastre-Montsó en el "clima hivernal" que marca les relacions entre l'església catalana i la Conferència Episcopal Espanyola, així com amb la seva presidència per l'arquebisbe de Saragossa, Elías Yanes.

41. Així ho va proposar el bisbe Malla (*Avui*, 5-V-1995). També ho creien necessari l'arquebisbe de Tarragona Ramon Torrella (Llisterri, 2005, p. 46) i el bisbe de Solsona, Antoni Deig (1991), partidari d'incloure al bisbat lleidatà totes les comarques de la vegueria de Lleida excepte la Segarra. L'anterior estudi de Costa i Duocastella (1974) hi afegia també la Segarra.

Comenges),⁴² la diòcesi comptava a Catalunya amb 14 oficialats (deganats o ardiaconats), als quals cal afegir el Principat d'Andorra i l'oficialat d'Areny format per tres enclavaments aragonesos. A més, enclavats en el si de la diòcesi hi havia l'abadiat de Gerri, el pabordat de Mur i el priorat de Meià; tres jurisdiccions exemptes que, després de l'exclaustració i del Concordat del 1851, van ser assimilades a l'obediència episcopal (de manera definitiva el 19-III-1874). El Pallars Sobirà era la comarca amb un grau de fragmentació més gran: cadascuna de les 3 valls de la capçalera de la Noguera Pallaresa (Àneu, Cardós i Ferrera) tenia la seva pròpia demarcació i altres 2 districtes ocupaven el tram mitjà del riu (Sort i Gerri de la Sal). Contràriament, l'antic comtat de Cerdanya (inclosa la vall de Ribes) formava un sol oficialat. El territori situat al sud del Montsec i del congost d'Oliana presentava també un esmicolament notable, atès que es dividia en 6 oficialats: Agramunt, Balaguer, Guissona, Oliana, Ponts i Sanaüja.

Aquesta divisió roman tot el segle XIX i no es modifica fins l'arranjament parroquial promulgat el 18-III-1904 pel bisbe Joan J. Laguarda. Però fins i tot llavors els canvis no van prendre gaire volada: unificació dels arxiprestats de Tírvia i Cardós (Pallars Sobirà), agregació de Sanaüja a Guissona (tot i que la primera localitat es va incorporar a Ponts el 1924), divisió de la Cerdanya en 3 arxiprestats i creació dels d'Organyà i de la Pobla de Segur (el pabordat de Mur va restar subsumit amb Tremp).

Per decret de la Sagrada Congregació Consistorial de 2-IX-1955 (amb efectes de 1-I-1956) Urgell va cedir, en part a Lleida i en part a Barbastre, els enclavaments aragonesos que formaven l'arxiprestat d'Areny. En lògica compensació va rebre l'arxiprestat lleidatà d'Artesa de Segre, que també constituïa un enclavament. El 7-XI-1960 (bisbe Ramon Iglésias) es va crear un nou arxiprestat segregat del de Balaguer a la comarca homònima al propi bisbat, a la part més meridional i planera de la diòcesi, la de major creixement demogràfic gràcies al regadiu del canal d'Urgell. Amb aquesta modificació, la diòcesi assolí la xifra de 21 arxiprestats.

D'acord amb la despoblació del Pirineu, el 10-XI-1970 (amb Ramon Malla com a administrador apostòlic) es va dur a terme una reforma de la divisió territorial del bisbat, tot reduint a 16 el nombre d'arxiprestats. Aquesta demarcació és vigent encara avui dia. Novament els canvis van ser prou moderats: les 4 demarcacions del Pallars Sobirà es van agrupar en una sola, Organyà es va unir a Oliana i Meià a Artesa de Segre (de la denominació mixta inicial, "Ribera del Segre-Meià", aviat va decaure el segon terme). Amb bon criteri es van preferir denominacions geogràfiques de caire comarcal com les de Ribera de Sió, Segarra, Vall de Ribes o Conca de Tremp; també es va adjectivar com a *Baix* l'arxiprestat d'Urgell per tal de diferenciar-lo de la comarca de l'Alt Urgell. Cal

42. Paral·lelament, arran del Concordat de 1801 entre Napoleó i Pius VII, les 28 parròquies franceses de la Cerdanya van passar al bisbat de Carcassona (Moliné, 1981, p. 424), al qual també s'incorporà la diòcesi d'Elna fins l'any 1817, quan fou restaurat amb el nom de Perpinyà.

remarcar que la diòcesi d'Urgell és l'única de Catalunya que en els darrers 35 anys no ha modificat la seva organització territorial.

Vic

L'evolució de les divisions territorials de la diòcesi de Vic es coneix amb força detall (Pladevall, 1969). La demarcació vigent a la fi de l'Antic Règim data del 1634, quan es va crear el deganat de Santa Coloma de Queralt. A més de l'oficialat Major o de Vic i del deganat suara esmentat hi havia altres 4 deganats: Igualada, Manresa, els Prats de Rei i Sant Joan de les Abadesses. Per altra part, en el territori diocesà hi havia enclavats els abadiats de Montserrat i de Ripoll, que després de l'exclaustració van passar a ser administrats per Vic.

Amb motiu del Concordat del 1851, el bisbe Antoni Palau va establir una divisió amb 11 arxiprestats (20-XII-1854) que va assolir una llarga vigència. Dues de les noves unitats territorials, Mojà i Olost, es corresponien amb senyals demarcacions medievals (Moianès i Lluçanès) que durant l'època moderna havien estat absorbides per l'oficialat Major. També es van segregar de l'oficialat Major les parròquies septentrionals (arxiprestat de Torelló) i les orientals situades a les Guilleries (Sant Hilari Sacalm). L'assimilació de Ripoll va permetre racionalitzar els límits entre els dos arxiprestats del Ripollès. A la zona occidental del bisbat no hi va haver gaires canvis, tret del trasllat de la capital dels Prats de Rei a Calaf, verificada el 7-III-1856. L'extingit abadiat de Montserrat (amb dues parròquies a l'arxiprestat de Manresa) va ser unit a la diòcesi de Barcelona el 18-VII-1874, per raó de la seva proximitat a la ciutat comtal.

No va ser fins el 1945 (14 i 20-VII) quan el bisbe Joan Perelló va dividir l'oficialat de Vic en 5 arxiprestats (Major, Centelles, Corcó, Manlleu i Taradell), l'arxiprestat de Manresa en altres 3 (amb seu a la pròpia capital del Bages) i cadascun dels arxiprestats de Mojà i d'Olost en 2 (tot segregant Artés i Prats de Lluçanès, respectivament). Aquesta divisió en 19 arxiprestats va tenir vigència durant 40 anys, amb els retocs subsegüents a la pèrdua de l'arxiprestat de Santa Coloma de Queralt (unit a Tarragona el 1957), compensada amb l'adquisició de la gironina vall de Camprodon.

El 27-VII-1984, el bisbe Josep M. Guix va dur a terme una dràstica reducció a 10 arxiprestats, tot establint el mapa vigent encara avui dia. Els 3 districtes del Ripollès s'unificaren en un de sol, i el mateix es va fer amb els 2 de la comarca d'Anoia (si bé nominalment sobreviuen com a "sectors"); també els 3 arxiprestats que hi havia al nord i al sud de la Plana de Vic es van unir en un de sol a cada banda; igualment es van reunificar els 2 districtes del Lluçanès. Al Bages es va adoptar una distribució territorial similar a la d'Osona: un arxiprestat central per a la capital, un altre al nord-est i un tercer al sud-oest. Com a criteris per a procedir a la nova demarcació se n'assenyalaven tres: tenir en compte les circumscripcions civils, respectar l'evolució espontània i agrupar en

cada arxiprestat el nombre mínim imprescindible de recursos humans i un àmbit prou gran d'atenció i problemàtica. Les denominacions de caire comarcal resultaven especialment adients perquè l'arxiprest deixava d'estar adscrit a una determinada seu parroquial.

Solsona

Des de la creació del bisbat el 1593, Solsona va organitzar el seu territori en 5 oficialats i 2 deganats. La diferent denominació obeeix a les dues tradicions i territoris aplegats a la nova diòcesi: la primera prové del bisbat d'Urgell i la segona era la pròpia de les demarcacions de Vic (Cervera i Tàrraga).

El Concordat del 1851 preveia la supressió de la diòcesi de Solsona i la seva unió a Vic, però aquesta disposició va restar en suspens. Les poblacions designades com a seus de jutjat de primera instància (Berga, Cervera i Solsona) eren de sempre caps d'oficialat, per la qual cosa no hi havia cap imperatiu legal que forçés a plantejar una immediata reorganització territorial del bisbat. El 1895 Solsona va obtenir el nomenament d'administrador apostòlic deslligat del bisbe de Vic, la qual cosa feia descartar de manera definitiva la supressió de la diòcesi. L'any següent el bisbe Ramon Riu aprovà un arranjament parroquial (18-XII-1896) que anava acompanyat d'un increment del nombre d'arxiprestats. Els 4 de nova creació van ser: la Poble de Lillet (segregat de Bagà), Gironella (separat de Berga), Torà (de Solsona) i Mollerussa (de Tàrraga). Aquesta divisió va romandre vigent durant més de 60 anys.

Arran del Concordat del 1953, la Sagrada Congregació Consistorial amb seu a Roma va decretar, el 2-IX-1955, la incorporació a Solsona de quatre parròquies lleidatanes enclavades en el seu territori (entre elles la Manresana), les quals alhora procedien de l'antic arxiprestat-diòcesi d'Àger. Poc després (6-VI-1957) es va decretar l'agregació a Solsona de totes les parròquies que el bisbat de Vic tenia a la província de Lleida, així com Balsareny i Súria. Arran d'aquestes ampliacions, el bisbe Vicente E. Tarancón (15-XI-1957) va dur a terme una important reforma de l'organització d'arxiprestats, creant-ne 6 de nous; amb això, el bisbat de Solsona assolí la xifra màxima de 17 arxiprestats. D'entre els nous, 4 es justificaven per les incorporacions territorials: Súria, Navàs (en relació a l'agregació de Balsareny), Sant Ramon (que acollia el sector de la Manresana) i Sant Guim de l'Estació (amb les parròquies del sud de la Segarra heretades de Vic).

El 24-I-1976, l'administrador apostòlic Joan Martí Alanís va suprimir 3 arxiprestats de caràcter marcadament rural: Montmajor, la Poble de Lillet i Sant Ramon (la denominació mixta Cervera-Sant Ramon, adoptada inicialment, no va arrelar). En canvi, se'n va crear un de nou a la localitat fabril de Puig-reig.

El mapa arxiprestal vigent avui en dia data del 1-VIII-1987 (bisbe Miquel Moncadas). En la justificació de la reforma s'al·ludeix a "les realitats sociolò-

giques canviants: el despoblament dels pobles rurals, les concentracions en els pobles centre, les noves comunicacions, el descens del nombre de capellans, la mobilitat de la gent...” Amb els canvis es volia aconseguir que cada arxiprestat fos una unitat de pastoral suficient per a prestar els serveis propis i en la qual hi hagués més d’una gran localitat, per tal de diferenciar millor la pastoral parroquial de l’arxiprestal. En aquest darrer arranament es van suprimir 6 arxiprestats: Torà es va afegir a Cervera (la seva capital de comarca des d’aquell mateix any), Puig-reig a Gironella, Súria a Cardona (sota el nom del Cardener), Bellpuig a Mollerussa (significativament no es va reincorporar a Tàrrrega malgrat pertànyer a la comarca de l’Urgell, sinó que s’integrà al Pla d’Urgell) i finalment, l’històric arxiprestat de Morunys va ser unit a Solsona (la denominació inicial de Solsonès va ser immediatament reemplaçada per una forma mixta, Solsona-Morunys, que permetia servir el record de la personalitat històrica diferenciada de la vall de Lord).

Tarragona

Les diòcesis de Tarragona i Tortosa eren les úniques de Catalunya que, a la fi de l’Antic Règim, havien perdut (o bé eren residuals) les divisions internes en deganats o ardiaconats existents –si més no– a mitjan segle XIV (Sabaté, 1997, p. 460). La creació dels arxiprestats en aquests dos bisbats arran del Concordat del 1851 constituí, per aquesta raó, una novetat més gran que en els altres bisbats.

Amb motiu de l’arranjament parroquial efectuat el 1867 a Tarragona (arquebisbe Francesc Fleix, *Boletín* del 30-XI) s’hi van definir 6 arxiprestats. Els 5 arxiprestats situats dins la província de Tarragona corresponien a sengles partits judicials, amb els mateixos caps i límits (és clar que els confins exteriors s’ajustaven als de l’arquebisbat). El sisè arxiprestat (Sant Martí de Maldà) comprenia les parròquies de la província de Lleida (no hi havia cap localitat amb jutjat).

Aquesta divisió va regir poc menys d’un segle, fins que l’arquebisbe Benjamín de Arriba i Castro va optar per una estructura territorial molt més fragmentada, tot passant de 6 a 14 arxiprestats (25-III-1952). Els arxiprestats de Reus i Tarragona es van dividir en 3 sectors i la resta de districtes en 2. El 1957 es van afegir a la diòcesi 2 nous arxiprestats: Santa Coloma de Queralt (abans de Vic) i el Vendrell (fins llavors de Barcelona). D’aquesta manera, els límits orientals de l’arquebisbat de Tarragona es van ajustar als de la província establerta el 1833, d’acord amb les directrius fixades als concordats de 1851 i 1953. Aquesta modificació va donar lloc a un reajustament de límits entre alguns arxiprestats, així com a la supressió del creat a Sarral anteriorment (14-III-1960, arquebisbe Arriba i Castro).

A la dècada dels 70, amb l’arquebisbe Josep Pont, el nombre d’arxiprestats va assolir la xifra de 17, mitjançant la divisió del districte de Tarragona en Centre

i Perifèria (20-XI-1972) i la creació de l'arxiprestat de Baix Camp-Marina, corresponent al sector turístic de Mont-roig, Cambrils i Salou (26-V-1976).⁴³

La demarcació actual amb 11 arxiprestats va ser establerta per l'arquebisbe Ramon Torrella el 1-III-1988. Aquesta reforma va tenir un sentit diametralment oposat a les anteriors, perquè va comportar la reunificació dels 2 arxiprestats de l'Alt Camp, els 2 del Priorat, els 2 de la part de l'arquebisbat que pertany a la província de Lleida (Urgell-Garrigues) i els 3 existents al Baix Camp a part de la ciutat de Reus. També s'uniren, però en aquest cas per primer cop a la història, els arxiprestats de Montblanc i de Santa Coloma de Queralt. Únicament el Tarragonès va mantenir la fragmentació en 4 arxiprestats. La nomenclatura i la delimitació general dels arxiprestats s'ha adaptat a les comarques restablertes el 1987, tal i com es reconeixia en el mateix decret d'instauració de la nova organització territorial. Hi ha, però, algunes significatives excepcions en els límits; per exemple Salou resta al Baix Camp, Prades al Priorat i Tarrés a la Conca de Barberà. Atès que tant les comarques com els primers arxiprestats (del 1867) van tenir com a model els partits judicials, en aquest cas del 1836, es dona la circumstància que les demarcacions eclesiàstiques tarragonines han seguit un viatge amb retorn al lloc de sortida. Només entre 1952 i 1987 es va emprar a Tarragona una organització territorial completament aliena a la judicial decimonònica.

A l'igual que en el cas de Girona, l'arxidiòcesi de Tarragona també ha procedit a agrupar 169 parròquies en 47 agrupaments parroquials (Torra, 2003); altres 30 parròquies, en la seva majoria de caràcter urbà, no estan agrupades. Així, per exemple, l'arxiprestat de la Conca de Barberà (equivalent si fa no fa a la comarca, que té 22 municipis) consta de 5 agrupaments, l'Alt Camp (amb 23 municipis) té 10 agrupaments i el Priorat en té 4.

Tortosa

A començaments del segle XIX no hi havia demarcacions supraparroquials intermèdies al bisbat de Tortosa. També en aquest cas la primera divisió en arxiprestats es va establir arran de les normes derivades del Concordat. La planta arxiprestal consta en el primer *Boletín* de la diòcesi (1858) i suposem que es devia instaurar vers el 1856, quan es va redactar un primer projecte d'arranjament parroquial.⁴⁴ Tortosa tenia més parròquies fora dels límits del Principat que dins: 8 dels 12 arxiprestats pertanyien a la província de Castelló i un més a Terol (Calaceit, amb només 4 parròquies). A l'igual del cas de Tarragona, el mapa d'arxiprestats era una còpia del mapa judicial (amb els mateixos caps i límits interns) exceptuant-ne –com és lògic– alguns sectors perifèrics de la diòcesi. Les parròquies tortosines que pertanyien al partit judicial

43. El canvi nominal de "Vinaixa" per "Garrigues" es constata a la *Guia de l'Arquebisbat* de 1982.

44. Així s'indica en l'arranjament parroquial implantat el 1904.

de Falset⁴⁵ van formar un arxiprestat amb centre al poble del Masroig (la seu judicial pertany a l'arquebisbat de Tarragona).

Finalitzada la guerra civil, el bisbe Félix Bilbao va dur a terme una reorganització general que també va afectar el mapa d'arxiprestats (9-VII-1939). La poc funcional demarcació del Masroig es va desdoblar en les de Móra d'Ebre i Tivissa; del molt extens districte de Tortosa es van segregar els arxiprestats de Roquetes i de Santa Bàrbara; finalment, al País Valencià es va crear un arxiprestat més a la comarca dels Ports (Forcall). Ran del Concordat franquista, el 1957 la diòcesi tortosina va traspasar 5 arxiprestats a la diòcesi de Sogorb-Castelló, així com les parròquies aragoneses a Saragossa.

El 18-IV-1963 (bisbe Manuel Moll) es van crear dos nous arxiprestats: Amposta i Móra la Nova. El creixement demogràfic del Delta de l'Ebre va justificar la creació d'un nou arxiprestat a la Cava (després anomenat Deltebre i ara Delta-Litoral) el 26-I-1976, sota el llarg prelat del bisbe Ricard M. Carles. En sentit contrari, i com a reflex del despoblament de la zona interior, l'arxiprestat de Forcall es va reintegrar a Morella. També s'ajuntaren les dues Móres (la d'Ebre i la Nova), posant fi a l'absurda utilització del riu Ebre com a límit. El mateix titular de la diòcesi va aprovar el 27-VIII-1984 la reorganització de la Ribera d'Ebre i sector tortosí del Priorat en dos arxiprestats: erigint un de nou a la part nord (Flix) i aplegant Móra i Tivissa a la banda sud. Al sud de la Sénia, es produí la segregació de Benicarló respecte de Vinaròs.

La darrera reforma territorial de Tortosa (i també la darrera a Catalunya) respon a la tendència general envers la reducció d'arxiprestats, així com a l'adopció de denominacions comarcals. El bisbe Javier Salinas ha decidit (11-XI-2004): aplegar en un sol arxiprestat tota la Ribera d'Ebre i sector tortosí del Priorat, unificar els sectors litoral i interior del Montsià i unir les dues ribes del Baix Ebre interior (la de l'esquerra amb Tortosa i la de la dreta amb Roquetes). D'aquesta manera, el bisbat de Tortosa resta amb el mínim històric de només 7 arxiprestats, 2 d'ells a la província de Castelló. Cal remarcar que l'arxiprestat del Montsià inclou un ampli sector valencià (la Tinença, juntament amb Rossell i Sant Rafel) i que l'arxiprestat del Baix Maestrat comprèn les dues parròquies catalanes d'Alcanar.

Organització territorial i mapa eclesiàstic: comarques i arxiprestats

La divisió comarcal ha estat objecte a Catalunya d'un llarg i persistent debat (Burgueño, 2003a).⁴⁶ El 1981, el geògraf Lluís Casassas i l'economista Joaquim

45. Així com Maials, partit judicial i província de Lleida. Maials va passar a la diòcesi de Lleida el 1957.

46. Amb tot, en els darrers anys una gran part de geògrafs sembla que ha abdicat d'expressar la seva opinió sobre el tema de l'organització territorial, justament en el moment en què esdevenen política-

Clusa van proposar una reforma radical del mapa municipal català, de tal manera que els 940 municipis que hi havia llavors es reduïssin a 127 *municipalies*. Entre la documentació que il·lustra i inspira la seva proposta figura el mapa de arxiprestats (Casassas-Clusa, 1981, p. 29). En més d'una ocasió Casassas havia parlat de la importància de la demarcació eclesiàstica: "l'Església catòlica té dividida Catalunya en 150 arxiprestats que són els que fan la feina, que són els que estan en contacte amb la realitat i organitzen l'Església" (Casassas, 1988, p. 52). La pràctica coincidència entre la xifra de municipalies i la d'arxiprestats esdevenia argument per a justificar l'elevat nombre de municipalies en comparació amb les 38 comarques del 1936. És evident la similitud d'alguns dels districtes que van proposar Casassas i Clusa amb els arxiprestats que llavors hi havia. Així, per exemple, eren similars les municipalies i els respectius arxiprestats de: Bràfim, Torredembarra (Tarragona), Baix Segre, Garrigues (Lleida), Conca Alta-Flamisell, Oliana-Organyà (Urgell), Gironella (Solsona), Olost més Prats de Lluçanès (Vic), Cardedeu-Llinars, Sant Sadurní d'Anoia (Barcelona), Vall d'Aro i Montsoliu (Girona). Naturalment la proposta de les municipalies tenia en compte moltes altres dades al marge del mapa eclesiàstic, i també fóra fàcil assenyalar casos en què no s'observa coincidència, sinó més aviat contradicció, entre els arxiprestats i la proposta del geògraf.

D'ençà dels anys 70 diversos bisbats han adoptat noms de caire comarcal per als arxiprestats (Burgueño, 2003b). Sovint aquestes denominacions segueixen la divisió oficial decretada el 1936 i reinstaurada (amb tres modificacions d'importància) el 1987. Amb tot, és indubtable que també diversos arxiprestats actuals (i alguns vigents fins fa pocs anys) responen a realitats autènticament comarcals –generalment de menor superfície o població– que no figuren en la demarcació legal. El setembre de 2004, el conseller de Governació de la Generalitat va manifestar la possibilitat de reconèixer 12 noves comarques,⁴⁷ tot seguint l'esperit i les recomanacions concretes de l'*Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya* elaborat l'any 2000 per una comissió d'experts consensuada pels diversos partits polítics i presidida per Miquel Roca i Junyent. Si comparem les possibles noves comarques amb la divisió en arxiprestats (present i històrica) trobem els següents punts de contacte.

- Alta Segarra: aproximadament coincideix amb l'arxiprestat vigatà de Calaf existent des de l'època medieval (com a deganat dels Prats de Rei) i fins el

ment possibles canvis en profunditat d'estructures que semblaven intangibles. Estem davant una Geografia indiferent davant la tasca d'identificació d'unitats territorials? Si l'escola catalana de Geografia es caracteritzava per l'atenció atorgada al tema de l'organització territorial, hom diria que aquesta escola ja no existeix o bé ha canviat els seus trets definidors.

47. Les declaracions de Joan Carretero van ser recollides per la premsa el 24 de setembre. En el moment de cloure la revisió d'aquest article, el juliol de 2005, encara no s'ha fet pública la proposta, però no sembla que totes les comarques amb les que en aquell moment es va especular arribin a ser-ho.

- 1984, i que encara avui dia rep un tractament formalment diferenciat dins l'arxiprestat d'Anoia-Segarra.
- Baixa Segarra: actualment agrupament de parròquies dins l'arquebisbat de Tarragona i abans arxiprestat de Santa Coloma de Queralt, existent des d'època moderna (com a deganat) i fins el 1988.
 - Delta de l'Ebre: la major part dels municipis deltaïcs resten dins l'arxiprestat del Delta-Litoral, existent de 1976 ençà, si bé Amposta i la Ràpita pertanyen a l'arxiprestat del Montsià-la Tinença.
 - Lluçanès: pràcticament coincideix amb el arxiprestat vigatà del mateix nom, d'època medieval (deganat) i contemporània.
 - Moianès: aproximadament coincideix amb l'arxiprestat vigatà homònim, d'època medieval (deganat) i contemporània.
 - Pla de Montserrat (Martorell): aproximadament coincideix amb l'actual arxiprestat de Montserrat, dins el bisbat de Sant Feliu de Llobregat. Martorell encapçala arxiprestat des de mitjan segle XIX.
 - Ribera de Sió (Agramunt): pràcticament es correspon amb l'arxiprestat homònim de la diòcesi d'Urgell. L'oficialat d'Agramunt existeix des d'època moderna.
 - Sant Celoni: coincideix pràcticament amb l'actual arxiprestat de Montseny dins el bisbat de Terrassa. Sant Celoni encapçala arxiprestat des de mitjan segle XIX.
 - Segre Mitjà (Artesa de Segre i Ponts): aproximadament coincideix amb la suma dels arxiprestats urgellencs de Ribera del Segre (Artesa) i Urgell Mitjà (Ponts). L'oficialat de Ponts existeix des d'època moderna.
 - Selva Marítima (Blanes): aproximadament es correspon amb l'arxiprestat gironí de la Tordera, existent d'ençà 1929 amb seu a Blanes. El seu antecendent immediat era el deganat de Pineda de Mar, creat a mitjan segle XIX.
 - Vall de Camprodon: pràcticament coincideix amb l'arxiprestat de Camprodon existent entre el 1929 i fins el 1984, primer al bisbat de Girona i després al de Vic.
 - Vall de Ribes: coincideix totalment amb l'arxiprestat homònim de la diòcesi d'Urgell, creat el 1904.

En definitiva, el mapa eclesiàstic continua aportant dades valuoses i elements de reflexió per al geògraf en la seva tasca d'elaboració de propostes d'organització administrativa del territori. Partits judicials, comarques i arxiprestats han estat en relació i interferència constant al llarg de la història contemporània. La dialèctica entre el mapa civil i el religiós persisteix, i a ben segur les immediates reformes previstes en l'organització territorial catalana influiran també, a curt o mig termini, en el mapa eclesiàstic. Tanmateix, és clar que cal defugir tot mimetisme en un i altre sentit: sempre serà legítim que institucions independents i amb objectius diversos facin una interpretació diferent de l'estructura territorial del país, de la mateixa manera que és lògic que el mapa sanitari, escolar o judicial no coincideixin fil per randa amb l'estructura comarcal.

D'altra part, cal defugir les interpretacions superficials i tenir present els condicionants que expliquen una major fragmentació del mapa d'arxiprestats en relació al de comarques: la multiplicitat d'autoritats amb capacitat de decisió (10 bisbes), els mateixos límits diocesans (que per exemple trenquen en quatre pedaços la unitat del Pla d'Urgell) o la pròpia finalitat pastoral dels arxiprestats, que cal vincular a qüestions com ara el nombre de capellans. Igualment convé no perdre de vista que una bona divisió territorial necessita adaptar-se a una societat canviant, tal i com ho ha fet el mapa arxiprestal amb les seves múltiples modificacions; dels 129 arxiprestats que hi havia el 1980 ara només en resten 92.

Finalment convé retreure un fet paradoxal: malgrat que l'Església sigui una institució poc oberta als canvis, zelosa de la seva història i tradició, demostra una flexibilitat i una capacitat d'adaptació territorial molt més gran que les institucions civils. Que el mapa provincial espanyol pugui evolucionar està per demostrar, en canvi de la possibilitat de formar nous bisbats en tenim un exemple ben recent a Barcelona. El mapa d'arxiprestats presenta un notable dinamisme, en tant que la rectificació de l'esquema comarcal de 1936 sembla feina ímproba. Finalment, la supressió de parròquies o la seva agrupació forçosa en unitats més grans i viables no és pas cap raresa i en alguns bisbats fins i tot ha esdevingut norma; en canvi, cap partit polític no gosa propugnar uns canvis equivalents per al nostre encarcarat mapa municipal. Al capdavant, sembla evident que és l'administració civil la més refractària a introduir canvis en les estructures territorials. La fossilització del mapa administratiu sembla contradictòria amb unes estructures democràtiques. És clar que les estructures jeràrquiques tenen les mans lliures per a prendre decisions polèmiques (també el franquisme agregava municipis); però ens amoïna més el que pertoca a l'administració civil: que la inadaptació als canvis sigui fruit del dens trenat d'interessos, polítics i burocràtics que genera tota institució pel sol fet d'existir.

Bibliografia

- BADA, Joan (1986). *L'església de Barcelona en la crisi de l'antic règim (1808-1833)*. Barcelona: Herder.
- BADA, Joan (2005). *Història del cristianisme a Catalunya*. Vic-Lleida: Eumo-Pagès.
- BAUCELLS, Josep (2004). *Vivir en la Edad Media: Barcelona y su entorno en los siglos XIII y XIV (1200-1344)*, vol. I. Barcelona: CSIC.
- BURGUEÑO, Jesús (1995). *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1790-1850)*. Barcelona: Rafael Dalmau.
- BURGUEÑO, Jesús (1996). *Geografía política de la España constitucional. La división provincial*, Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.

- BURGUEÑO, Jesús (2003a). *Història de la divisió comarcal*. Barcelona: Rafael Dalmau.
- BURGUEÑO, Jesús (2003b). “Una lectura comarcal del mapa d'arxiprestats”. *Quaderns de Vilaniu, Miscel·lània d'homenatge a Pere Català i Roca*, Valls, núm. 44, p. 37-41.
- CARRERAS COSTAJUSSÀ, Miquel (1989). *Elements d'història de Sabadell*. Ajuntament de Sabadell.
- CASASSAS, Lluís (1988). “L'organització territorial de Catalunya. El cas del Solsonès-Cardener”. *Cardener*, núm.5, p. 35-59.
- CASASSAS, Lluís; CLUSA, Joaquim (1981). *L'organització territorial de Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- CASTAÑER, Margarita; DONAIRE, José A.; SALAMAÑA, Isabel (1994). “L'estructura territorial al bisbat de Girona”. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. XXXIV, p. 507-517.
- COMISSIÓ D'EXPERTS (2000). *Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya*. Departament de Governació.
- CONFERÈNCIA EPISCOPAL TARRACONENSE (2001). *Directori de la Parròquia. Directori de l'Arxiprestat*. Barcelona: Claret.
- COSTA I RIERA, Joan; DUOCASTELLA I ROSELL, Rogeli. (1974). *Mapa religiós de Catalunya*. Barcelona: Centre d'Informació Sociològica de l'Església Catalana.
- DALMAU, Berbabé (2005). *Església catalana, 1995-2005: del Concili Tarraconense al bisbat de Sant Feliu*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat.
- DEIG I CLOTET, Antoni (1991). *Reestructuració de l'Església als Països Catalans. Bisbats i institucions comuns (Proposta presentada a la Universitat Catalana d'Estiu, de Prada de Conflent)*. Solsona.
- LLISTERRI, Jordi (2005). *Les ferides de l'església catalana. La divisió de la diòcesi de Barcelona i els bisbes imposats*. Barcelona: Columna.
- MARQUÈS, Josep M. (1995). “Creació i extinció de parròquies al bisbat de Girona”. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. XXXV, p. 405-446.
- MAS, Josep (1921). *Notes històriques del bisbat de Barcelona*. Barcelona: Tipografia Catòlica Pontifícia.
- MOLINÉ, Ernest (1981). “Les relacions de les visites *ad limina apostolorum* dels bisbes d'Urgell, 1597-1821”, *Urgellia*, n.4, p. 387-477.
- PLADEVALL, Antoni (1969). “Resum històric del bisbat de Vic”. A: *Bisbat de Vic*, Granollers: Montblanc, p. 19-34.
- PUIGVERT, Joaquim M. (1997). “Església i territori en els orígens de la Catalunya contemporània”. *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* [Barcelona], núm. 44, p. 85-111.
- PUIGVERT, Joaquim M. (2000). *Església, territori i sociabilitat (s. XVII-XIX)*. Vic: Eumo.
- RIERA RIUS, Jaume (1987). “La ordenació territorial y la Iglesia”. *La Vanguardia*, 14 de març, p. 6.

- SABATÉ, Flocel (1997). *El territori de la Catalunya medieval*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana.
- TORRA, Joan (2003). "Reflexió sobre el mapa pastoral". *Quaderns de pastoral*, núm.187-188, p. 13-49.
- TOTOSAUS, Josep M. (2004). "No, amic Cardús". <http://www.avui.es/avui/diari/04/jun/23/c20123.htm>

SOLSONA

1800	1896	1957	1976	1987
Bagà	Bagà la Pobla de Lillet	Bagà la Pobla de Lillet	Bagà-la Pobla	Bagà-la Pobla
Berga	Berga Gironella	Berga Gironella Montmajor Navàs	Berga Gironella Puig-reig Navàs	Berga Gironella-Puig-reig Navàs
Cardona	Cardona	Cardona Súria	Cardona Súria	Cardener
St. Llorenç de Morunys Major (Solsona)	Morunys Major (Solsona) Torà	Morunys Major (Solsona) Torà	Morunys Major (Solsona) Torà	Solsonès
Cervera	Cervera	Sant Guim (Estació) Sant Ramon	Sant Guim	Segarra
Tàrraga	Tàrraga	Cervera Tàrraga	Cervera-Sant Ramon Tàrraga	Tàrraga
	Mollerussa	Bellpuig Mollerussa	Bellpuig Mollerussa	Pla d'Urgell
7	11	17	15	9

URGELL

1805	1904	1960	1970
Val d'Aran	Aran	Aran	Val d'Aran
Vall d'Aneu	Aneu	Aneu	
Cardós			
Tírvia	Tírvia i Cardós	Tírvia i Cardós	
Sort	Sort	Sort	Pallars Sobirà
(Gerri de la Sal)	Gerri de la Sal	Gerri de la Sal	
	la Pobla de Segur	la Pobla de Segur	Conca Altra-Flamisell
Tremp	Tremp	Tremp	Conca de Tremp
(Mur)			
Cerdanya	Bellver de Cerdanya	Bellver de Cerdanya	Batllia-Baridà
	Cerdanya (Puigcerdà)	Cerdanya (Puigcerdà)	Cerdanya
	Ribes	Ribes	Vall de Ribes
Major (la Seu d'Urgell)	Major (la Seu d'Urgell)	Major (la Seu d'Urgell)	Major (la Seu d'Urgell)
	Organyà	Organyà	
Oliana	Oliana	Oliana	Oliana-Organyà
Guissona	Guissona	Guissona	Segarra
Sanauja			
Ponts	Ponts	Ponts	Urgell Mitjà
(Meià)	Meià	Meià	
	<i>incorporat de Lleida el 1955</i>		
Balaguer	Balaguer	Balaguer	Ribera del Segre-Meià
		Urgell	Noguera
Agramunt	Agramunt	Agramunt	Baix Urgell
Andorra	Andorra	Andorra	Ribera de Sió
Areny	Areny	a Lleida el 1955	Valls d'Andorra
19	20	21	16

En cursiva els arxiprestats d'Andorra i Aragó. Entre parentesi les demarcacions que no depenien del bisbe el 1800.

VIC

1800	1854	1945	1957	1984
St. Joan de les Abadesses (Ripoll)	St. Joan de Abadesses Ripoll	<i>incorporat a Vic el 1957</i> St. Joan de Abadesses Ripoll	Camprodon St. Joan de Abadesses Ripoll	Ripollès
Major (Vic)	Torelló Major (Vic)	Torelló Corcó Manlleu Major (Vic) Taradell Centelles	Torelló Corcó Manlleu Major (Vic) Taradell Centelles	Ter-Collsabra Vic
	St. Hilari Sacalm	St. Hilari Sacalm Prats de Lluçanès	St. Hilari Sacalm Prats de Lluçanès	Guilleries-Congost Lluçanès
	Olost	Olost	Olost	
	Moià	Moià	Moià	Moianès
Manresa	Manresa	Artés Manresa (la Seu) el Carme de Manresa Crist Rei de Manresa <i>a Barcelona el 1874</i>	Artés Manresa (la Seu) el Carme de Manresa Crist Rei de Manresa	Bages Nord Manresa Bages Sud
(Montserrat)				
els Prats de Rei	els Prats de Rei	Calaf	Calaf	
Igualada	Igualada	Igualada	Igualada	Anoia-Segarra
Sta. Coloma de Queralt	Sta. Coloma de Queralt	Sta. Coloma de Queralt	<i>a Tarragona el 1957</i>	
8	11	19	19	10

Entre parèntesi les demarcacions que no depenien del bisbe el 1800.

TORTOSA

cf 1856	1939	1963	1976	1984	2004
	Móra d'Ebre	Móra d'Ebre	Móra d'Ebre	Flix	
el Masroig	Tivissa	Móra la Nova Tivissa	Tivissa	Móra-Tivissa	Ribera d'Ebre-Priorat
Gandesa	Gandesa	Gandesa	Gandesa	Gandesa	Terra Alta
Tortosa	Tortosa	Tortosa	Tortosa	Tortosa	Baix Ebre
	Roquetes	Roquetes	Roquetes la Cava	Roquetes la Cava	Delta-Litoral
		Amposta	Amposta	Amposta	Montsià-la Tinença
	Santa Bàrbara	Santa Bàrbara	Sta. Bàrbara	Sta. Bàrbara	
<i>Sant Mateu</i>	<i>Sant Mateu</i>	<i>Sant Mateu</i>	<i>Sant Mateu</i>	<i>Sant Mateu</i>	
<i>Morella</i>	<i>Morella</i>	<i>Morella</i>	<i>Morella</i>	<i>Morella</i>	<i>els Ports-Maestrat</i>
	<i>Forcall</i>	<i>Forcall</i>			
<i>Vinaròs</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Baix Maestrat</i>
				<i>Benicarló</i>	
<i>Albocàsser</i>	<i>Albocàsser</i>	<i>a Segorbe-Castelló el 1957</i>			
<i>Castelló de la Plana</i>	<i>Castelló de la Plana</i>	<i>a Segorbe-Castelló el 1957</i>			
<i>Lucena</i>	<i>Lucena</i>	<i>a Segorbe-Castelló el 1957</i>			
<i>Nules</i>	<i>Nules</i>	<i>a Segorbe-Castelló el 1957</i>			
<i>Vila-real</i>	<i>Vila-real</i>	<i>a Segorbe-Castelló el 1957</i>			
<i>Calaceit</i>	<i>Calaceit</i>	<i>a Zaragoza el 1957</i>			
12	16	12	11	12	7

En cursiva els arxiprestats valencians.

GIRONA

No incloem a la taula la divisió en 4 ardiaconats vigent el 1800, perquè els primers arxiprestats no hi guardaven cap mena de relació

ca 1858	1929	1970	1980	1981	1994	2003
	Camprodon	<i>a Vic el 1957</i>				
	Besalú	Mont	Mont	el Mont		
		Perifèria ciutat d'Olot	Perifèria ciutat d'Olot	Perifèria d'Olot		
Olot	Olot	Ciutat d'Olot	Ciutat d'Olot	Ciutat de Olot	Alt Fluvia	Alt Fluvia
	Peralada	Cap de Creus	Cap de Creus	Cap de Creus	Cap de Creus-la Salut de T.	
		les Salines	les Salines	la Salut de Terrades		
Figueres	Figueres	Ciutat de Figueres	Ciutat de Figueres	Ciutat de Figueres	Ciutat de Figueres	Alt Empordà
		Perifèria ciutat Figueres	Perifèria ciutat Figueres	el Manol		
	Castelló d'Empúries	Golf de Roses	Golf de Roses	Golf de Roses	Golf de Roses-el Manol	
	Torroella de Montgrí	el Montgrí	el Montgrí	el Montgrí	el Montgrí-la Bisbal	el Montgrí-la Bisbal
la Bisbal d'Empordà	la Bisbal d'Empordà	Empordanet	Baix Empordà	la Bisbal d'Empordà		
		Cap de Begur	Cap de Begur	Cap de Begur		
		Badia de Palamós	Badia de Palamós	Badia de Palamós	Costa Brava Centre	Costa Brava Centre
	St. Feliu de Guíxols	Vall d'Aro	Vall d'Aro	Vall d'Aro		
		Selva	Selva	Selva	Selva	Selva
Girona	Girona	Centre ciutat de Girona	c.c. Girona i zones creixem.	Girona	Girona-Salt	Girona-Salt
		Perifèria ciutat de Girona	Perifèria ciutat de Girona	Salt		
		Zones creixement Girona		Sarrià	Sarrià-els Àngels	els Àngels-Llémena
		el Llémena	el Llémena	el Llémena	Ter-Llémena	
		Guileries	Guileries	Guileries	Ter-Brugent	Ter-Brugent
	Banyoles	Ciutat de Banyoles	Banyoles	Banyoles	Banyoles	Banyoles
		Perifèria ciutat Banyoles				
Sta. Coloma de F.	Sta. Coloma de F.	Farners	Farners	Farners	Farners-Montseny	Farners-Montseny
		Montsoliu	Montsoliu	Montseny		
		Tordera	Tordera	Tordera	Tordera	Tordera
Arenys de Mar	Arenys de Mar	Maresme	Maresme	Maresme	Maresme	Maresme
6	14	25	23	24	15	12

LLEIDA

ca 1800	1870	1893	1965	1972	1977	2002
Lleida	la Granadella les Borges Blanques	la Granadella les Borges Blanques	la Granadella les Borges Blanques	Garrigues Baix Urgell	Garrigues Baix Urgell	Baix Urgell-Garrigues
	Lleida	Major (Lleida)	Major (Lleida)	Lleida (4) la Serdera	Lleida (4) la Serdera	Lleida (3)
(Àger)	(Àger)	Almenar	Seròs Almenar	Baix Segre Segrià	Baix Segre Segrià	Baix Segre Segrià-Noguera
(Castelló de Farfanya)						
(Aragó)						
(Montclar)	(Montclar)	Artesa de Segre	<i>a Urgell el 1955</i>			
Vilaller	Vilaller	Vilaller	Vilaller			
(Lavaix)	el Pont de Suert	el Pont de Suert	el Pont de Suert	Ribagorça Oriental	Ribagorça Oriental	Ribagorça
(Alaió)	<i>Alaió</i>	<i>Sopeira</i>	<i>Areny</i>			
Roda d'Isàvena	Roda d'Isàvena	Roda d'Isàvena	Roda d'Isàvena	Ribagorça Occidental	Ribagorça Occidental	<i>a Barbaastro-Monzón el 1995</i>
		<i>Sta. Liestra</i>				
Tolba	Tolba	Tolba				
Benavarri	Benavarri	Benavarri	Benavarri			
		<i>Berbegal</i>	<i>a Oca el 1955</i>			
			<i>Alcolea de Cinca</i>	<i>Ribera del Cinca</i>		
Monzón	Monzón	Monzón	Monzón	Cinca Medio	Cinca Medio	<i>a Barbaastro-Monzón el 1995</i>
Tamarit de Llitera	Tamarit de Llitera	Tamarit de Llitera	Tamarit de Llitera	Llitera	Llitera	<i>a Barbaastro-Monzón el 1998</i>
Fraga	Fraga	Fraga	Fraga	Baix Cinca	Baix Cinca	<i>a Barbaastro-Monzón el 1998</i>
14	13	17	15	15	14	7

En cursiva els arxiprestats d'Aragó. Entre parèntesi les demarcacions que no depenien del bisbe el 1800 i 1870.

TARRAGONA

1867	1952	1960	1972	1976	1988
	<i>de Barcelona el 1957</i>				
Tarragona	Catedral Torredembarra el Morell	el Vendrell Tarragona Torredembarra el Morell	el Vendrell Tarragona (2) Torredembarra el Morell	el Vendrell Tarragona (2) Torredembarra el Morell	Baix Penedès Tarragona (2) Tarragonès Llevant Tarragonès Ponent
Reus	Reus les Borges del Camp Montbrí del Camp	Reus les Borges del Camp Montbrí del Camp	Reus les Borges del Camp Montbrí del Camp	Reus les Borges del Camp Montbrí del Camp Baix Camp-Marina	Reus Baix Camp
Valls	Valls Brafim	Valls Brafim	Valls Brafim	Valls Brafim	Alt Camp
Falset	Falset Cornudella	Falset Cornudella	Falset Cornudella	Falset Cornudella	Priorat
Montblanc	Montblanc Sarral	Montblanc Sta. Coloma de Queralt*	Montblanc Sta. Coloma de Queralt	Montblanc Sta. Coloma de Queralt	Conca de Barberà
St. Martí de Maldà	St. Martí de Maldà Vinaixa	St. Martí de Maldà Vinaixa	St. Martí de Maldà Vinaixa	St. Martí de Maldà Garrigues	Urgell-Garrigues
6	14	15	16	17	11

* *incorporat de Vic el 1957.*

ARQUEBISBAT DE BARCELONA

(Amb els bisbats de Sant Feliu de Llobregat i Terrassa)

1800	1858	1950	1957	1968	1974	1983	2004
	St. Celoni	St. Celoni	St. Celoni	Montseny Cardedu-Llinars	Montseny Cardedu-Llinars	Montseny Cardedu-Llinars	Montseny
Vallès	Granollers	Granollers	Granollers	Granollers la Garriga-l'Ametlla Montbui	Granollers la Garriga-l'Ametlla Montbui	Granollers la Garriga-l'Ametlla Montbui	Granollers Puiggraciós Montbui
	Terrassa	Terrassa	Terrassa	Moller del Vallès Terrassa	Moller del Vallès Terrassa (4) Rubí	Moller del Vallès Terrassa (2) Rubí	Moller del Vallès Terrassa Rubí
		Sabadell	St. Cugat-les Planes Sabadell	Sabadell Montcada	Sabadell (3) Montcada	Sabadell (3) Montcada	Sabadell (3) Montcada
	Mataró	<i>incorporat de Girona el 1957</i> Mataró	Arenys de Mar Mataró	Arenys de Mar la Cisa	Arenys de Mar la Cisa	<i>a Girona el 1978</i> Mataró la Cisa	Mataró la Cisa
	Badalona	Badalona	Badalona	Badalona Gramenet	Badalona Gramenet	Badalona (2) Gramenet	Badalona (2) Gramenet
Barcelona	Barcelona (7)	Barcelona (7)	Barcelona (7)	Barcelona (16) Barcelona (18)	Barcelona (18)	Barcelona (20)	Barcelona (18)
				I'Hospitalet de L. (2) Cornellà de Llobregat el Prat de Llobregat	I'Hospitalet de L. (2) Cornellà de Llobregat el Prat de Llobregat	I'Hospitalet de L. (2) Cornellà de Llobregat el Prat de Llobregat	I'Hospitalet de L. (2) Cornellà de Llobregat el Prat de Llobregat
	St. Feliu de Llobregat	Llobregat	Llobregat	el Llobregat	St. Feliu de Llobregat	St. Feliu de Llobregat	St. Feliu de Llobregat
	Martorell	Martorell	Martorell	Martorell Montserrat	Martorell Montserrat	Martorell Montserrat	St. Boi de Llobregat St. Vicenç dels Horts St. Feliu de Llobregat
		<i>incorporat de Vic el 1874</i>	St. Sadurní d'Anoia	Anoia	Anoia	Anoia	Montserrat Anoia
Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès
	Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Vilanova i la Geltrú	Garraf
	el Vendrell	el Vendrell	<i>a Tarragona el 1957</i>				
Piera	Piera en Capellades	Piera	Piera	Piera-Capellades	Piera-Capellades	Piera-Capellades	Piera-Capellades
4	11	19	20	42	50	52	47 (12 / 26 / 9)